

kunst[&]educatie: een pedagogische insteek

Gert Biesta

Maynooth University Ireland – Universiteit voor Humanistiek Nederland

**powerpoint van de lezing gehouden op de Haagse
Cultuuronderwijs Dag 2019 – 17 April 2019**

kunst[&]educatie: een pedagogische insteek

Gert Biesta

Maynooth University Ireland – Universiteit voor Humanistiek Nederland

bedankt voor de uitnodiging

er is niet veel tijd

**die kan ik besteden aan van alles wat er mis is,
of om te laten zien waarom kunst moet!**

wie verder wil lezen, kan eens kijken naar
DOOR KUNST ONDERWEZEN WILLEN WORDEN
uit 2017

pedagogiek is . . .

eerst: een pedagogisch gebaar

pedagogiek is . . .

het 'antwoord' van de zittende generatie op de 'aankomst' van de nieuwe generatie
de reactie op het verschijnsel van 'geboortelijkheid' (nataliteit)
de mens als begin en beginner

'What shall we do with the children?'

de pedagogische insteek is een existentiële insteek
niet leren, niet ontwikkelen, niet vormen

dat resulteert in identiteit – wie ik ben

pedagogiek gaat om de vraag wat ik daarmee ga doen
met mijn identiteit, met wat ik geleerd heb, met mijn vorming,
mijn vaardigheden, mijn onwetendheid, mijn onvermogen

subjectiviteit / subject-zijn – hoe ik ben, hoe ik probeer te zijn

Kon Rosa Parks niet lezen?

Kon Adolf Eichmann te goed luisteren?

de pedagogische vraag is de vraag van het ik

**niet het ik
op-zichzelf**

**maar het ik
in-de-wereld**

pedagogiek

**“in een andere mens het verlangen wekken/wakker houden
om op een volwassen manier in de wereld te willen zijn”**

andere mens – verlangen wekken – volwassen – in de wereld – willen – zijn

Waarom is dat belangrijk?

omdat we alleen in de wereld kunnen bestaan – met de ander en het andere

Waarom is dat nodig?

we zijn in de wereld geworpen – dat is niet onze keuze
het is de plaats waar we onszelf op een gegeven moment aantreffen

MAAR HET IS NIET ALTIJD MAKKELIJK OM HET IN DE WERELD UIT TE HOUDEN

want de wereld biedt weerstand aan onze initiatieven en verlangens

het ervaren van weerstand

een cruciale ervaring
die toont dat de wereld geen constructie is
maar objectief bestaat

drie mogelijke reacties

overwinnen van wat weerstand biedt – risico van wereldvernietiging
jezelf terugtrekken – risico van zelfvernietiging
proberen het uit te houden in het 'moeilijke midden'

proberen 'thuis te zijn in de wereld' (Hannah Arendt)
de levenslange uitdaging van volwassenen in de wereld proberen te zijn

je proberen te verhouden tot de realiteit van de ander en het andere
dialoog, niet als gesprek maar als manier van proberen te zijn

KUNST IS IS HET IN-DIALOOG-PROBEREN-TE-ZIJN VAN MENS EN WERELD

het pedagogische werk

1. onderbreken

van het met-jezelf-zijn, van verlangen, van identiteit

door het inbrengen van weerstand
een ruimte openen waarin het ik naar voren kan treden
Homer Lane en het horloge

2. vertragen

tijd, ruimte en vorm aanbieden om de wereld en onszelf te ontmoeten
en ons te verhouden tot de realiteit van wereld en zelf

schole – vrije tijd – tijd die hiervoor is vrijgemaakt

3. ondersteunen [sustenance]

om het uit te houden in het moeilijke midden

kunst[&]educatie

kunst onderbreekt

en 'draait' ons naar de wereld – Is daar iemand?

kunst vertraagt

biedt tijd, ruimte en vorm om in verhouding tot de wereld te komen
temporaliteit – materialiteit – ruimtelijkheid – schoonheid – sensibiliteit

kunst ondersteunt

kunst helpt om het uit te houden

kunst maakt het pedagogische werk mogelijk

kunst is het pedagogische werk

daarom moet kunst – in het leven en in het onderwijs

niet omdat je van muziek beter gaat rekenen
(wie onderzoekt nou eens of je van rekenen beter gaat musiceren?)

niet omdat je door toneel of poëzie je beter in een ander kunt verplaatsen
(Homer Simpson: “Just because I don’t care, doesn’t mean I don’t understand”)

niet omdat je door kunst je creatieve vermogens ontwikkelt
(de ontwikkeling van de atoombom was ook heel creatief)

niet omdat kunst iets met je hersenen doet
niet omdat je door kunst 21^e eeuwse vaardigheden verwerft
enzovoorts, enzovoorts

maar omdat het in de kunsten gaat om de
onvermijdelijke vraag: Hoe thuis te zijn in de wereld?

ruimte maken voor kunst in het onderwijs

een vak naast andere vakken?
vooral als er tijd over is nadat de basis op orde is?

wat is eigenlijk de basis?

een andere optie

Helga Eng (1875-1966)

kunst als het principe van al het onderwijs

een mooie uitdaging!

bedankt voor de aandacht

www.gertbiesta.com
gertbiesta@gmail.com